

WSTĘP

W Polsce audyt wewnętrzny w sektorze finansów publicznych funkcjonuje formalnie od 2002 r. Na świecie audyt wewnętrzny jest stosowany od połowy XX w. Mimo ponad dwóch dekad jego istnienia w Polsce cały czas organizacje mierzą się z problemami interpretacyjnymi w tym obszarze. Zmieniająca się rola audytu wewnętrznego – odejście od koncentrowania się tylko na obszarze finansowym organizacji wraz z ukierunkowaniem działań audytorów na ocenę systemów kontroli wewnętrznej, zarządzania ryzykiem i ładu organizacyjnego, a także dynamiczne otoczenie organizacji powodują, że wiedza na temat audytu wewnętrznego musi być stale pogłębiana. Ciągły rozwój zawodowy jest powinnością audytorów wewnętrzných. Poszerzanie wiedzy, umiejętności oraz innych kompetencji jest zresztą warunkiem utrzymania certyfikacji audytora wewnętrznego.

Celem rozważań zawartych w monografii jest z jednej strony podsumowanie dotychczasowego dorobku audytu wewnętrznego, z drugiej zaś – przedstawienie wybranych problemów i wyzwań, z którymi współcześnie muszą mierzyć się audytorzy wewnętrzni. Za hipotezę przyjęto założenie, że rola audytu wewnętrznego w Polsce zmieniała się w ciągu ostatnich dwóch dekad. Mimo niezmiennego celu głównego działań audytorów wewnętrzných, jakim jest ocena funkcjonujących w organizacji systemów kontrolnych, zarządzania ryzykiem i ładu organizacyjnego, zmienił się zakres przedmiotowy audytu. Działania audytu wewnętrznego są prowadzone we wszystkich obszarach i procesach organizacji, a nie jedynie w obszarze finansowym. Audyt wewnętrzny, którego zadaniem jest ocena złożonych procesów gospodarczych i skomplikowanej technologii, zamiast retrospektywnego stwierdzania błędów skupia się na antycypacyjnej roli, aby zdążyć przed błędem, wbudowując się w system wczesnego ostrzegania.

Monografia składa się z sześciu rozdziałów. Ich autorami są pracownicy nauki zajmujący się problematyką audytu wewnętrznego, praktycy – czynni audytorzy wewnętrzni, którzy realizują funkcję audytu wewnętrznego w różnego rodzaju podmiotach, ale również studenci, uczestnicy seminariów dyplomowych, którzy zainteresowali się audytem wewnętrznym i podjęli badania naukowe w tym obszarze.

W rozdziale pierwszym Jakub Grzegorzewski w ujęciu syntetycznym wyjaśnia termin kontroli wewnętrznej, prezentując jej popularne interpretacje i podkreślając jej istotę jako systemu organizacyjnego. Co ważne, w pierwotnej koncepcji kontrola uważana jest za konieczny etap procesów, którego głównym celem ma być ocenianie i sprawdzanie. Drugie podejście określa kontrolę jako system organizacyjny – łańcuch podmiotów wykorzystujących kontrolę jako funkcję i jednostek, które są częścią przeprowadzania kontroli. Według autora istotą kontroli jest

zestawienie informacji wynikających z faktycznego stanu rzeczy z planowanym przebiegiem konkretnego działania czy też działań w charakterze ciągłym.

Bartosz Mikołaj Wołoszczuk w rozdziale drugim interpretuje kanon audytu wewnętrznego, którym są niezależność i obiektywizm audytu oraz audytorów wewnętrznych wykonujących zadania audytowe. Autor zwraca przy tym uwagę na fundamentalne kwestie. Na audytorów wewnętrznych nie może być wywierana jakakolwiek presja ze strony innych pracowników czy kierowników danych jednostek i organizacji. Niezależność audytora przejawia się również w strukturze organizacyjnej danej organizacji.

Dominika Kranc, pisząc o etyce w rozdziale trzecim, podkreśla, że poszczególne grupy zawodowe często przypisują sobie specjalne uprawnienia, co nie jest uzasadnione moralnie na gruncie etyki ogólnej. Na podstawie badań literatury autorka podkreśla, że występują trzy sfery moralności: prywatna, profesjonalna – zawodowa i publiczna – obywatelska. Pierwsza dotyczy każdej osoby, niezależnie od roli, jaką odgrywa. Jest odczytywana jako powszechna obyczajowość. Sfera druga, moralność profesjonalna, obejmuje działania zawodowe. Najważniejszą zasadą, jaką należy się w tej sferze kierować, są działania na rzecz innych osób oraz niewykorzystywanie słabości systemu politycznego, ekonomicznego i kulturowego. Ostatnia sfera odnosi się do dobra publicznego całej społeczności.

W rozdziale czwartym Julia Weber podkreśla, że występowanie nadużyć i oszustw finansowych świadczy o tym, że jest to zasadniczy i bardzo ważny problem wielu organizacji. Mimo to zrozumienie zagrożenia oraz skali wpływu jest mocno zdywersyfikowane w otoczeniu biznesowym. Ryzyko nadużyć i oszustw finansowych nie jest identyfikowane jako ważne, w związku z czym podmioty nie podejmują należytych działań zapobiegawczych w tym zakresie. Mechanizmy wykrywania nadużyć i oszustw finansowych pozwalają zapobiec występowaniu przestępstw gospodarczych, uniknąć strat lub odgranicyzować ich rozmiar. W rozdziale przedstawiono metody i techniki wykrywania nadużyć i oszustw finansowych oraz ocenę skuteczności wybranych metod przez respondentów w zaprezentowanej próbie badawczej.

W rozdziale piątym Iwona Bogucka i Joanna Przybylska podkreślają, jak istotne są dowód i proces dowodzenia w audycie wewnętrznym. Swoje rozważania rozpoczynają od przedstawienia definicji prawnych dowodu, następnie omawiają znaczenie i rodzaje dowodów w audycie wewnętrznym oraz ich źródła. Opisują także proces gromadzenia i zabezpieczania dowodów podczas prac audytowych.

Karolina Łochowicz w rozdziale szóstym wskazuje, że w nowoczesnym banku istotne są standardy obsługi klienta, które stanowią szereg polityk i oczekiwań sformułowanych i przyjętych przez bank. Przestrzeganie tych standardów przekłada się na odpowiednią obsługę klienta, której jakoś umożliwi zatrzymanie aktualnych klientów i pozyskanie nowych. Klienci są usatysfakcjonowani z działalności banku, jeżeli są zadowoleni z produktu/usługi oraz z jakości obsługi. Ważne jest, aby banki (i inne podmioty gospodarcze) regularnie przeprowadzały audyt standardów

obsługi klienta. Autorka przedstawia te standardy oraz metody i techniki badania satysfakcji z usług bankowych, a także wyniki własnego badania w tym zakresie.

W przygotowaniu monografii wykorzystano różne metody badawcze. Autorzy oparli swoje rozważania na przeglądzie literatury przedmiotu, analizie aktów prawnych i wytycznych dotyczących audytu wewnętrznego. W rozdziałach 3, 4 i 5 zaprezentowali również wyniki przeprowadzonych badań ankietowych.

Joanna Przybylska, Sławomira Kańduła